

MESLEKİ STANDARTLAR VE SERTİFİKASYON

Şinasi ZEYREK*

I. GİRİŞ

Günümüzde sanayi toplumu, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmelerle bilgi toplumuna dönüşmekte ve yoğun bilgi, üretimi ve maliyeti etkileyen en önemli faktör olmaktadır. Rekabet üstünlüğü, çalışanların teknolojik yeniliklere paralel olarak bilgi ve beceri düzeyini yükseltmekle mümkün olabilmektedir. Böylece eğitim, ülkelerarası rekabette stratejik bir önem kazanmaktadır.

Toplumsal gelişme için yalnızca okul eğitimi yetmemekte, hizmet-içi yaşam boyu eğitimi geliştirmek ve meslek eğitimine katılmak maliyetin bir parçası olmaktadır. Bu gerçek, sanayici ve işadamlarının eğitime daha fazla önem vermelerini gerektirmektedir.

II. MESLEKİ STANDARTLARIN ÖNEMİ

Eğitim yalnızca bireyin bilgi ve becerilerini geliştiren değil, aynı zamanda toplumun kalkınmasını da sağlayan araçtır, itici güçtür. Kalkınma için, eğitim sistemi diğer sektörlerle uyum içinde olmak zorundadır.

Üretim faktörlerinden emeğin etkin hale getirilmesi, geliştirilmesi ve çok verimli kullanılması ile doğal kaynakları sınırlı olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirebildikleri görülmektedir.

Meslekler bir toplumda insanların yaşayışları ile ilgili olan ihtiyaçlardan doğar. İnsan, yaşadığı toplum içinde daima mal ve hizmet alışverişi yapar.

(* Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi.

Bir meslekte çalışan insan için tanımlanan yeterlilik seviyesi «mesleki standart»tır. Meslekler için belirlenen standartlar, yetki ve sorumlulukların, meslek belgesi veya sertifika verilme esaslarının belirlenmesini de kolaylaştırır.

Günümüzde, endüstri ve eğitim çalışmalarında üç önemli nokta üzerinde durulmaktadır. Bunlar :

1. Profesyonelleşme
2. Bilimselleşme
3. Standartlaşma

Yukarıdaki açıklamalardan çıkarılabilecek sonuç, mesleklerin standart hale getirilmesiyle endüstride pek çok yarar sağlanabileceğidir. Bu, ayrıca, eğitim programlarının bu standartlara göre düzenlenmesiyle insangücü - istihdam - eğitim ilişkisinin uyumunu da sağlar.

Bir mesleki standart, belli bir işi tam olarak yapabilmek için gerekli asgari mesleki özellikleri tanımlar.

Avrupa Topluluğu için CEDEFOP tarafından geliştirilen meslek grupları matrisi aşağıdaki şekilde özetlenebilir :

SEVİYE	İş	Test	Sertifika	Akrediyasyon
8 Yönetici	Yönetim direktörü, Genel Md. ve Yard.,	—	×	×
7 Diğer İdari Kadrolar	Bölüm yöneticisi, Muhasebe şefi,	—	×	×
6 Müh/Teknolog Bilim Adamı	İş etüdü uzmanı, Bilgisayar müh.,	—	×	×
5 Teknisyen	Bilgisayar operatörü, Tekstil teknisyeni,	—	×	×
4 Nezaretçi - Ustabaşı	Kalıpcı, daktilo şefi, Mekanik At. denetçisi	—	×	×
3 Yüksek Vasıflı	Marangoz, elektrikçi, makinist,	—	×	×
2 Vasıflı	Tornacı, oto tamircisi, Delgi operatörü,	—	×	×
1 Yarı Vasıflı	Montaj işçisi, maden işçisi,	—	×	×

Meslek standartları ulusal ölçülere göre ve ilgili bütün tarafların (devlet - işçi - işveren) katılımı ile hazırlandıkları takdirde bunlara «Ulusal Meslek Standardı» denir. Bu tür standartların uluslararası paralellikleri sağlanabilirse, bu standartlara dayalı olarak verilecek sertifikaların uluslararası iş çevrelerinde geçerlilikleri kanıtlanabilir. Bu imkân işçi dolaşımı kadar, ihracat ve ihaleler bakımından da önemlidir.

Meslek standartları iş analizinden hareketle geliştirilir. Sonra meslek standartlarına göre sınav esasları belirlenir. İşte bu standart esasları sağlayan sınavların uygulanması ile kişinin mesleki özelliklere sahip olup olmadığı belgelendirilir, yani sertifikalandırılır.

Mesleki testlerle, bir işin/görevin başarı ile yapılıp yapılmadığına, o işle ilgili bilgilere ve becerilere sahip olunup olunmadığının ölçülmesi suretiyle karar verilebilir. Bu bakımdan meslek testleri hem uygulamaları ölçen beceri testlerinden, hem de bilgileri ölçen teorik testlerden oluşurlar. Bu testlerin hazırlanmasında meslek standartlarından yararlanır.

Sertifika, meslek testinde başarılı olan kişiye verilen belgedir.

Sertifikalar, kurumlar tarafından veya bölgesel olarak verilebildikleri gibi ulusal düzeyde de verilebilirler. Ulusal sertifikalar, ancak ulusal standartlara uygun olduğu takdirde ulusal belge olarak geçerlik kazanabilirler.

Meslek standartları ve sertifikasyon sisteminin yararları :

- Ürün kalitesinin artması,
- İnsan ve çevre sağlığı ile iş güvenliğinin artması,
- Yeni gelişen teknolojilerin ihtiyaç duyacağı elemanların yetiştirilmesinde kolaylıklar sağlanması,
- Eğitim kurumlarının, iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda yapılanmasını,
- Çalışanların yetenekleri ve başarıları ölçüsünde iş içinde ilerlemesi,
- Ünvanların meslek kademelerine uyumlu olarak düzenlenmesi.

İşçi - işveren ilişkilerinde, hukuki hükümlerin ön plana çıkmasıyla; ücret, çalışma saatleri, yetki ve sorumluluk konularının düzenlenmesi,

Ülkemizdeki Durum :

Bu konuda, şu ana kadar çok az sayıdaki meslekler için belli seviyelerde birkaç çalışma yapılmış olup, bu çalışmalar, daha sonra açıklanacak nedenlerle yaygınlaştırılamamıştır.

Eğitim programlarının meslek standartlarına göre düzenlenmesi şu an için mümkün görülmemektedir.

3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu uyarınca yapılan sınavların bölgeler arasında bile farklılıklar gösterdiği ve de bu sınavların hiçbir standarda dayanmadığı görülmektedir.

İşverenler işe almada sertifikayı bir gereklilik gibi kabul ederlerken, ücret konusunda sertifikaları tanımaz görünmektedirler. Bu durum, özellikle yaygın eğitim ve mesleki standartlar konusundaki çalışmaların inanırlığını zedelemektedir.

Kişilerin, bir işdeki çalışma süreleri ile bu işdeki bilgi ve becerilerinin kredi ya da sertifika olarak değerlendirme şanslarının bulunmaması. Kişileri geliştirmeye yönelik teşvik faktörünün işletilememesi.

Konuyla ilgili kurumlar arası kopukluktan dolayı yetki ve sorumluluk kargaşasının yaşanıyor olması.

Diğer Ülkelerdeki Durum :

Genel ve mesleki eğitim, standartlar sayesinde bir bütün gibi düşünülüyor ve çalışan kişilere yatay ve dikey geçiş imkanı sağlanıyor.

Standartların hazırlanması, testler ve sertifikalandırma aynı kurum tarafından yapılıyor.

Kamu ve özel eğitim kuruluşları, programlarını meslek standartlarına dayandırıyor.

Sınavlar teorik ve uygulamalı olarak yapılıyor.

Standart ve sertifikalar, teknolojik yenilik ve gelişmelere göre sürekli yenileniyor.

AT ülkeleri, ülkeler arası standartlaşmaya giderken, bütünleşmeyi eğitim ve mesleki alanlarda daha da güçlü hale getiriyorlar.

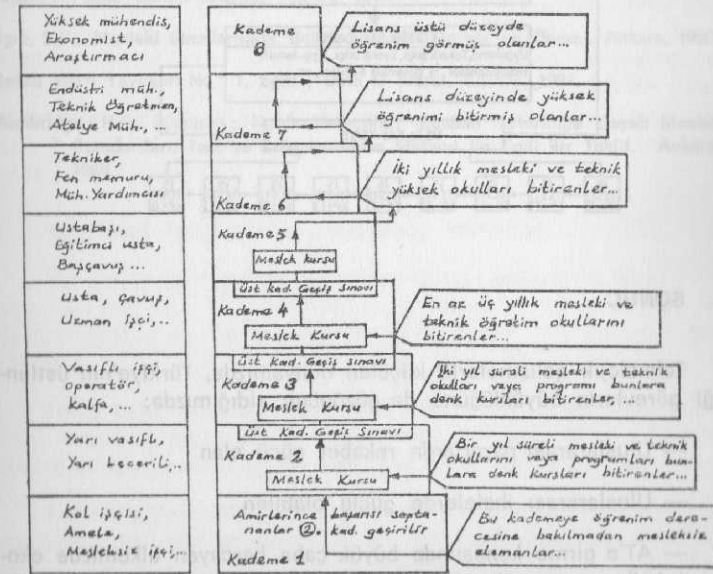
Eğitimin içeriği konusunda ILO'nun geliştirdiği «modüler eğitim» sistemi genellikle tercih edilmektedir.

Ülkemizdeki ve diğer ülkelerdeki farkı göstermesi açısından rakamlara yer verildiğinde ortaya çıkan tablo düşündürücüdür.

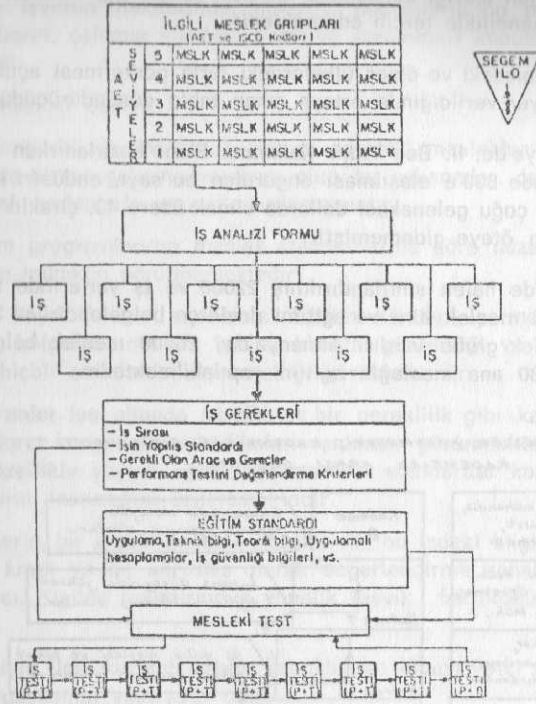
Türkiye'de, II. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanırken VI. Plana gelindiğinde 800'e ulaşılması öngörülen bu sayı, endüstri meslek lisanslarında çoğu geleneksel dallarda olmak üzere 43, çıraklık eğitimi de 55'den öteye gidememiştir.

ABD'de halen sınıflandırılmış 22000 ve iş yerlerinde takip edilen 12000 meslek türü ve eğitimi devletçe belgelendirilen 250 kadar ana meslek grubu vardır. Almanya'da 26000 meslek belgelendirilmekte, 380 ana mesleğin eğitimi yapılabilmektedir.

MESLEK KADEMELERİ, KADEMELERE GİRİŞ VE KADEMELER ARASI GEÇİŞLER

MESLEKİ STANDARTLARIN GELİŞTİRİLMESİ YÖNTEMİ

III. SONUÇ

Teknolojik gelişmelerle küçülen dünyamızda, Türkiye'nin üstlendiği görevlerin büyüklüğünü de gözönüne aldığımızda;

- Uluslararası pazarlarda rekabet gücü olan
- Uluslararası ihalelerde güçlü olabilen
- AT'a girme konusunda büyük çaba harcayan ülkemizde ekonomik kalkınmayı sağlayabilmek için, meslek standartları ve sertifikasyon konusunda zaman geçirilmeden çalışmalara çok ivedi olarak başlanmalıdır. Ancak bu şekilde güçlü bir Türkiye, dünyaya daha kolay entegre olabilir.

Ulusal meslek standartlarını hazırlayacak ve sınav - belge sistemini işletecek, merkezi otoritenin etkisinde kalmadan, özerk yapıda bir kamu kuruluşunun oluşturulması, başlangıç için bir zorunluluk olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akhun, İ., Taymaz, H., **Meslek Standartları ve Sertifikasyon Sorunları**. Ankara, 1991.
- Baloğlu, Z., **Türkiye'de Eğitim**, 1990.
- Çilingir, C., Üstüner, Y., **Mesleki Testler ve Sertifikasyon**. Ankara, 1989.
- Doğan, H., **Okul - Sanayi İşbirliği**. Ankara, 1992.
- Elgin, S.G., **Mesleki Standartların Belirlenmesinin Gereği ve Önemi**. Ankara, 1990.
- Meksa Vakfı Yayınları No : 1, **Eğitici Usta El Kitabı**. Ankara, 1991.
- Plumbridge, H.G., (Çeviren: Necla Haliloğlu), **Mesleki Yeterliliğe Dayalı Meslek Standartları, Test ve Belgelendirme Sistemi ile İlgili Bir Teklif**. Ankara, 1989.

The Need For Teaching Technology Education

We are living in a high technological era. Everything is changing at a very fast rate. We have lived in an industrial era which was not as complicated as the technological era. Today very different than before.

Today most educators agree with that study of technology is a very important part of general education. All aspects of education should inform students of every level of the importance of technology.

Technology should be the primary source of content for technology education, and the technology should be taught because it affects every aspect of our life. If we consider the future, technology education has a major role to play in education. Technology education

Dr. Halil İbrahim BÖLÜK is a research assistant in Faculty of Industrial Arts Education.